

В.О. Кіктенко

**ДЖ. НІДЕМ ПРО ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ ЛОГІКИ
В ДАВНЬОКИТАЙСЬКИХ ФІЛОСОФСЬКИХ
ШКОЛАХ МІН-ЦЗЯ Й МО-ЦЗЯ**

ВАЖАЄТЬСЯ, - , -
 , V . . . - [Needham 1956, 165]. -
 : - , -
 - - -
 , - , -
 . , - , -
 , - , -
 [Needham 1956, 165]. -
 - , -
 . 3 -
лицарським елементом -
 [Needham 1956, 165]. ,
 . -
 , -
 . - 4 , - 5
 “ ” -
 (“ ” (“ < ”), -
 > ”). -
 [Blue], [Cawling 1993],
 [1987] . [1987] -
 1987; 1996; 1996 ; -
 1997]. -
 . -
 [2003; -
 2004; 2004a; 2004b; ”) ся (“ - ”),
 2004c; 2004d; , “ ”,
 2004e; 2004f; 2004g]. “ ”. , -
 , -
 , *актуальність* -
 , *завданням* (=),
 - (-
 , -
 ); “ -
мо-цзя мін-цзя. -
 . -
 (*мо-цзя*)¹ [Needham 1956, 165]. -
 (= (*мін-цзя*))² -

, - -
 :
 1)
 (керівництво зсередини),
 (兼
 爱, цзянь ай),
 [Mei Yi-pao 1934]⁶, [Feng
 Yu-lan 1937; Feng Yu-lan 1953]
⁷ [Maspero 1928]
 2)
 [Needham 1956, 166].
 (尚賢, шан сянь),
 (尚同, шан тун)
 мо-цзя
 (利民, лі мін), утилі-
 таризм думки (
 (節用, цзе юн),
 (節葬, цзе
 цзан)
 (非樂, фей яо)).
 дао-цзя ( ) жу-цзя 3)
 ( )
 “ - ” XVII
 мо-цзя дао-цзя
 – да релігійний емпіризм
 тун (велике єднання). [Needham 1956, 168–169].
 (非命, фей мін),
 прагматичної людини
 [Needham 1956, 167–168]. [Needham 1956, 170].

любов, – універсальна ⁹ [Forke 1922]
[Feng Yu-lan 1937; Feng Yu-lan 1937.],

[Needham 1956, 171]. ¹⁰ [Than Chieh-Fu 1935]

“ ” “ ” (“ ”) “ ” (“ ”),
; “ ” (“ ”),
“ ”), “ ”
“ ”). [Needham 1956, 171].

: мова;
ознаки; твердість і білизна; почуття; моделі або методи природи; класифікація; вільні терміни; універсальне конкретне; типи імен; позначення; порівняння між класами; неправильне використання термінів; причинний зв'язок; частина й ціле; збіг; розходження; збіг і розходження; те, що включає знання; слух; зір; дія (природи й людини); інференція¹¹; знання тривалості; знання й практика; знання, що відоме не кожному; дослідження; віра й неетичний доказ; сумнів; доказ; зміни; дія і протидія; протиріччя; неруйнівність подій і речей минулого; небуття; атараксія [Needham 1956, 173–180].

[Needham 1956, 171].

мо-цзя,
(у сін).

школи імен [Lau 1953], “ ”. [Needham 1956, 185].

школи імен [Needham 1956, 182]. універсальним конкретним, чжи (指) у (物). чжи у. [Ku Pao-Ku 1953] [Chang Tung-Sun 1939]

моделей, чжи-у – чжи-у – [Mei Yi-Pao 1953] чжи – ознаки, сутністю якостями. те інше XVII

XIX – ( )¹⁴,¹⁶).¹⁵

¹⁷,¹⁸ [Needham 1956, 183–184]. мін цзя, [Needham 1956, 185–188].

мо-цзя мін-цзя мін-цзя інь-ян школи імен, дао-цзя, [Needham 1956, 189].

²⁰,²¹

- ¹ - (墨家), школа мо, школа моїстів, моїзм - (- , V - . IV . . .).
 (“ , ”, V-III . . .).
- ² - (名家), школа імен, логіки, номіналісти, софісти, діалектики сін мін цзя (形名家), школа форм та імен - V-III . . .
- ³ (1895-1990).
- ⁴ . (46 (?) . . . - 23 . . .)
 “ ” (губэнь цзин сюэ),
- ⁵ (32-92).
- ⁶ “ - , III . . . - I . . . : “ ” “ ”.
 “ - , ” (1934)
- ⁷ (Maspero) (1883-1945).
- ⁸ (1891-1962).
- ⁹ (Forke) . (1867-1944).
- ¹⁰ . (1887-1974).
- ¹¹
- ¹² - . (305-240 . . .). іньян цзя.
- ¹³ , (Hertz) (1857-1894),
- ¹⁴ (Maxwell) (Clerk) (1831-1879),
- ¹⁵ (Rutherford) (1871-1937),
- ¹⁶ (Eddington) (1882-1944),
- ¹⁷ , (Wittgenstein) (1889-1951),
- ¹⁸ (Schrödinger) (1887-1961),
- ¹⁹ (Braithwaite) (1900-1990),
- ²⁰ . - . (. 370 . . - . 310 . . .).
 мін цзя.
- ²¹ - , (IV . . . - III . . .),
 мін цзя бянь (“ ”, “ ”, “ ”).

- ²² (.490–430 . .),
²³ (Legge) (1815–1897).
²⁴ (Bacon) (1561–1626).
²⁵ (Glanvill) (1636–1680),
²⁶ Коменський (Komenský, Comenius) Ян Амос (1592–1670), чеський педагог-гуманіст, гро-
²⁷ (Boyle) (1627–1691),
²⁸ (Sprat)
²⁹ (Whitehead) (1861–1947),
³⁰ . (1865–1898). XIX ..
³¹ , . (1866–1925).
³² (1873–1929).
³³ (-) (1881–1936).

ЛІТЕРАТУРА

- Зинин С.В. // **Современные историко-научные исследования: наука в традиционном Китае.** , 1987.
 Зинин С.В. // **Мир Будды и китайская цивилизация.** , 1996, 2.
 Зинин С.В. : -
 // **Мир Будды и китайская цивилизация.** .
 , 1996a, 2.
 Зинин С.В. // **Восток.** , 1997, 1.
 Кіктенко В.О. -
 // **Перспективи, 2003,** 2–3 (22–23).
 Кіктенко В.О. : //
Сходознавство, 2003a, 21–22.
 Кіктенко В.О. дао // **Мульти-
 версум. Філософський альманах: Зб. наук. праць, 2004,** . 42.
 Кіктенко В.О. //
Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць, 2004a, . 39.
 Кіктенко В.О. // **Вісник Хар-
 ківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, 2004b,** 615.
 Кіктенко В.О. -
 // **Східний світ, 2004c,** 2.
 Кіктенко В.О.
 // **Східний світ, 2004d,** 1.
 Кіктенко В.О.
 // **Східний світ, 2004e,** 4.
 Кіктенко В.О. // **Проблеми освіти, 2004f,** . 38.
 Кіктенко В.О.
 // **Дослідження цивілізацій Сходу та Заходу: історія, філософія, філоло-
 гія.** , 2004g.
 Кобзев А.И. ( ) // **Современные историко-
 научные исследования: наука в традиционном Китае.** , 1987.
 Blue, Gregory. **Joseph Needham's contribution to the history of science and technology
 in China** / <http://www.unu.edu/unupress/unupbooks/>.

- Chang Ping-Lin.* (章炳麟). **Kuo Ku Lun Hêng.** (國故論衡). **Critical Discourses on-History and Archaeology.** Kuo Hsüeh Chiang Hsi Hui, 1910.
- Chang Tung-Sun.* 'A Chinese Philosopher's Theory of Knowledge.' *YJSS*, 1939.
- Cowling, Maurice.* Joseph Needham & The History Of Chinese Science // **The New Criterion** Vol. 11, No. 6, February 1993. / <http://www.newcriterion.com/archive/11/feb93/cowling.htm>.
- Feng Yu-lan.* **A History of Chinese Philosophy.** Vol. I, The Period of the Philosophers (from the Beginnings to c. -100), Vetch, Peiqing, 1937; Alien & Un win, London, 1937.
- Feng Yu-lan.* **A History of Chinese Philosophy.** Vol. 2, The Period of Classical Learning (from the -2nd Century to the +20th Century), Princeton Univ. Press, Princeton, N. J., 1953.
- Forke A.* **Mo Ti des Sozialehikers und seiner Schüler philosophische Werke.** Berlin, 1922.
- Forke A.* 'The Chinese Sophists' (includes complete tr. of *Têng Hsi Tzu, Hui Tzu and other paradoxes, Kungsun Lung Tzu*). *JRAS/NCB*, 1902.
- Hu Shih.* **The Development of the Logical Method in Ancient China.** Oriental Book Co., Shanghai, 1922.
- Huang Fang-Kang* (黃方剛). **Shih Lao Tzu chih Tao.** (釋老子之道). **On the Tao of Lao Tzu.** *WVJAP*, 1941.
- Hughes E. R.* 'Chinese philosophy in Classical Times'. Dent, London, 1942.
- Ku Pao-Ku.* **Deux Sophistes Chinois; Houei die [Hui Shih] et Kong-souen Long-[Kungsun Lung].** Presses Univ. de France (Imp. Nat.), Paris, 1953.
- Lau D. C.* 'Some Logical Problems in Ancient China.' *PAS*, 1953.
- Legge J.* **The Texts of Taoism.** (Contains (a) *Tao Te Ching*; (b) *Chuang Tzu*, (c) *Shang Kan Ying Phien*, (d) *Chhing Ching Ching*, (e) *Yin Fu Ching*, (f) *Jih Yung Ching*.) 2 vols. Oxford, 1891.
- Maspero H.* 'Notes sur la Logique de Mo-Tseu et de Son École.' *TP*, 1928.
- Mei Yi-Pao.* **Mo Tzu, the Neglected Rival of Confucius.** Probsthain, London, 1934.
- Mei Yi-Pao.* 'The *Kungsun Lung Tzu*, with a translation into English.' *HJAS*, 1953.
- Needham J., et al.* **Science and Civilisation in China.** Volume 2. History of Scientific Thought. Cambridge, 1956.
- Than Chieh-Fu.* (譚戒甫). **Mo Ching I Chich.** (墨經易解) **Analysis of the Mohist Canon.** Com. Press (for Wuhan University), Shanghai, 1935.
- Wieger L.* **Taoisme.** Vol. 2. **Les Pères du Système Taoiste** (tr. selections of *Lao Tzu, Chuang Tzu, Lieh Tzu*). Mission Press, Hsienhsien, 1913.